

Üle kolmesaja aasta on maailma lavadel vastu pidanud suure prantsuse komöödiandi härra de Moliere'i 33 meieni jõudnud näidendid. Ka Eesti teatrid rohkem kui saja-aastases ajaloos ei ole Moliere'i komöödiad harulduseks.

Pragu mängitakse Moliere'i koguni kahes Tallinna teatris: Linnateatris läheb juba 1993. aasta detsembrist alates "Tartuffe", Salong Teatris aga alles esietendus "Naiste kool". Aeg Moliere'i lavastada on alati küps, sest klassika ongi just selle pärast klassika, et ta kõlab igal ajastul kaasaegselt: leidub ju igas ühiskonnas varisere, ihnuskoisid, sarvekandjaid, petiseid, rikkaid lõppäid ja nutikaid vaeseid, õnnetuid armastajaid ja teiste rumalust ära kasutavaid kavalpäid. Peale selle sisaldavad Moliere'i komöödiad ka veel tänuväarseid karakterrolle näitlejatele.

"Tartuffe'is"

on karakterrollideks mängitud kõik 11. Komöödia pealkiri on küll "Tartuffe", kuid peategelasteks rikas aadlimees Orgon (Elmo Nüganen) ja tema tütre toaneitsi Dorino (Anu Lamp). Esimene on võtnud majja valevagatseja Tartuffe'i ja nüüd lauspimedusega loodud, uskudes petise iga sõna; teine püüab ta silmi avada, mis pärast pikki ponnistusi ka õnnestub. Orgon läheb nii segaseks oma usalduses "pühamehe" vastu, et kirjutab ta nimele oma maja ja lubab kaasaks oma tütre Mariane'i (minu nähtud etenduses Triinu Meriste, aga mängib ka Anne Reemann), la-

hutades ta tema armastatud Valere'ist (Rein Oja). Vähe sellest – ta ajab kodunt välja ka oma poja Damis' (Lauri Nebel), ei usu oma naist Elmire'i (Epp Eespäev) ega selle venda Ceante'i (Tõnu Oja). Valevagatseja poolel on Orgoni ema (Helene Vannari), mis teeb Orgoni mõistuseletoomise veelgi raskemaks.

Tartuffe'i (Marko Matvere) osa on väga raske, sest tegelaskuju on pidevas muutumises, näidates meile aeg-ajalt ka oma tõelist (pahelist) palet, mis ta lõpuks ka hukutab. Väiksemates rollides lausa säravad kohtutäitur (Tarmo Männard) ja politseimeister (Andres Raag), kogu tükk aga on üles ehitatud Orgonile.

Ansamblimäng on võrratu. Kui veel mõelda, et tegu on värssnäidendiga, siis peab ütleva, et näitlejad valdavad värssi ja toovad selle kadudeta vaatajani.

Samad kiidusõnad tuleb öelda värssiesituse eest ka Salong Teatri näitlejatele.

"Naiste kool"

oli sündmuseks Pariisi teatrielus juba 1662. aastal. Meil hakkab see sündmuseks alles kujunema, sest etendus, mida mina nägin oli nn. teine esietendus. Nagu "Tartuffe" on üles ehitatud Orgonile, nii on "Naiste kool" üles ehitatud härra Arnolphi'le.

Suur rõõm oli näha Arnolphi osas Margus Lepat, kes on selles rollis täiesti vaba nii estraadlikkusest kui ka kunagisest Kiirerollist. Meie ees on (ilma liial-

duseta!) Elmo Nüganeniga võrdne karakternäitleja. Arnolph elab laval ka veel kaksikelu, olles aeg-ajalt oma kasutütre (Katri Oim) armastatu Horace'i (Erki Aule) rivaal, valenimega de la Soushe. Kaasa teevad veel Triin Tüvi, Toomas Krall ja Voldemar Tilgor, kes täidavad kõiki teisi (ka dekoratsioonide) osi. Ka siin oli suurepärase ansamblimäng, lisaks laulud (Margus Lepa teksitöötuses), lust ja hoog ning Toomas Kralli hea häälega pretensioonitu laulmine.

Mõlemad näidendid

on lavastatud August Sanga tõlgete järgi. Linnateatris vähem, Salong Teatris rohkem kärbituna. Viimases, nagu juba mainitud, ka laulustatud.

Tahes-tahmata hakkasin hiljem mõlemat nähtud lavastust mõttes võrdlema. Mõeldes just ansambliatele leidsin, et annan punkti rohkem Salong Teatritele, kus noored mängisid noori ja Arnolph oli ainuke vana. Linnateatris oli ansambel keskmiselt keskeline ja seega suuremate kogemustega. Pille Jänese (Linnateater) ja Tiinu Übi (Salong Teater) kujundused polnud mõtteski võrreldavad, sest esimene oli realistlik (kusjuures mängis ka ruum), teine tinglik. Sama kehtib ka lavastuse kohta tervikuna – Linnateatris teatrim, Salong Teatris salonglikum.

"Tartuffe'i" lavastas Roman Baskin, "Naiste kooli" Dajan Ahmetov. Nagu öeldud – värssnäidendid mõlemad, ja värssi on tunduvalt raskem edasi anda kui nn. tavakõnet. Ka selles on lavastused võrdsed.

Ainus, milles võrdsed ei olda, on publikumenu: kui Linnateatrisse oli peaaegu võimatu piletit saada, siis Salong Teatri teisel etendusel oli vaevalt pool saali inimesi.

Mõtlesin ka selle üle ja mõtlesingi välja – NIMED MÜÜVAD, nagu tänapäeval on moes ütelda. Linnateatris mängivad tuntud-teatud head näitlejad, Salong Teatri noored aga alles hakkavad endale nimesid tegema. Et nad aga endale tõesti NIMED saaksid, peavad appi tulema nii vaatajad kui kriitikud. Materjali NIMEDE TEGEMISEKS ja ka MÜÜGIKS on küll ja küll!

Läki siis noortele näitlejatele appi, üksi, kaks, kambaga – väikeses saalis Kaarli puiesteel on vaid viiskümmend kohta...

